

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

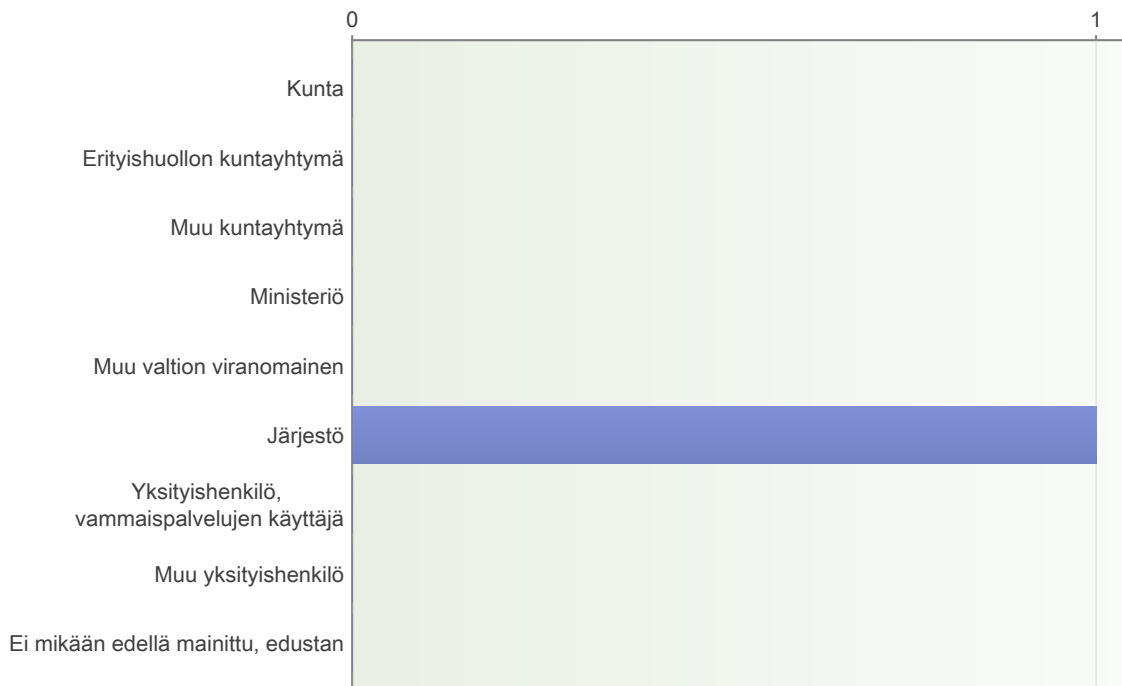
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Jutta	Keski-Korhonen	jutta.keski-korhonen@kvtl.fi	Kehitysvammaisten Tukiliitto ry	

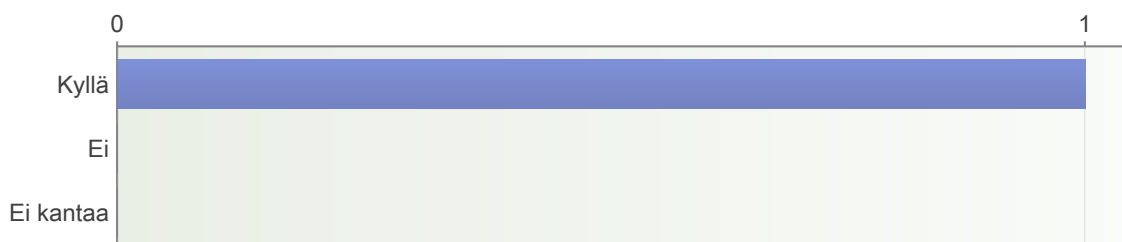
2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaaajien määrä: 1

- Säännös on hyvä ja luo vahvan pohjan lain soveltamiselle.

Jotta lain tarkoitus ilmentäisi vielä vahvemmin YK:n vammaissopimuksen ja perustuslain tavoitteita, ehdotamme 3 kohdan muuttamista seuraavasti:

...

3) turvata vammaisen henkilön itsenäinen suoriutuminen ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen sekä omien voimavarojen, taitojen ja tietojen täysimääräinen hyödyntäminen.

Lisäys: Yksityiskohtaiset perustelut

Lain tarkoituksena on tukea vammaisia ihmisiä siten, että he saavat omat voimavaransa, kykynsä, taitonsa ja tietonsa parhaalla mahdollisella tavalla käyttöön, kuten YK-sopimus edellyttää. Lasten osalta tämä korostuu LOS:n 5 ja 6 artikloissa sekä vammaissopimuksen 3 artiklassa. Riittävän varhaisessa vaiheessa annettavat oikeanlaiset palvelut luovat hyvinvoinnin perustan, hyvän pohjan elämälle ja mahdollisuuden kasvaa vähitellen täyteen potentiaaliin.

Lisäys: Yksityiskohtaiset perustelut 1 § 1 kohta 4 kappale

...”Ehdotettu laki täydentäisi yleisiä sosiaalipalveluja tilanteissa, joissa ehdotuksen mukaiset erityispalvelut ovat vammaiselle henkilölle välttämättömiä tavanomaisessa elämässä suoriutumisessa sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutumisessa.” Lisäys: Silloin, kun henkilö täyttää tämän erityislain mukaiset tietyn palvelun saamisedellytykset, palvelu on aina myönnettävä erityispalveluna tämän lain perusteella.

Säännöksestä tulisi vielä vahvemmin käydä ilmi lapsen erityinen asema ja oikeudet. Laissa on erityisen tärkeää huomioida lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen kohti itsenäisyyttä ja osallisuutta.

Pidämme lain tarkoituspöytäkirjan yksityiskohtaisia perusteluita sisällöltään erittäin hyvinä ja selkeinä ja siksi tärkeinä lain soveltamisohjeina.

Erytyisen tärkeinä näemme seuraavat kohdat perusteluissa:

Yksilöllisen tarpeen mukainen palvelu edellyttää perustelujen mukaan palvelun sisällön ja laadun seurantaan sekä tarvittaessa nopeaa reagointia ja muutosta siihen. Erittäin tärkeä on velvoite varautua mahdollisiin ongelmatilanteisiin ja turvata keskeytyksetön avun ja tuen saanti silloin, kun vammaisen on täysin riippuvainen palveluista.

Vammaislainsäädännön uudistuksen lähtökohta on, että itsemääräämisoikeus ja osallisuus ovat olennainen osa ihmisarvoista elämää. Vammaisella henkilöllä on oltava mahdollisuus päättää itse omista asioistaan ja osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa yhteiskunnan toimintaan.

Laadultaan hyvien palvelujen määrittelyyn sisältyvää palvelujen jatkuvuuden ja ennakoitavuuden velvoitetta pidämme tärkeänä ja tarpeellisena. Kaiken kaikkiaan laadun määrittely on kirjoitettu perusteluihin kattavasti ja hyvin. Määrittely on erittäin tärkeää myös palveluiden kilpailuttamisen näkökulmasta.

Palvelujen tulisi edistää vammaisen lapsen ja nuoren ikä- ja kehityskauteen kuuluvaa osallisuutta, itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeutta.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

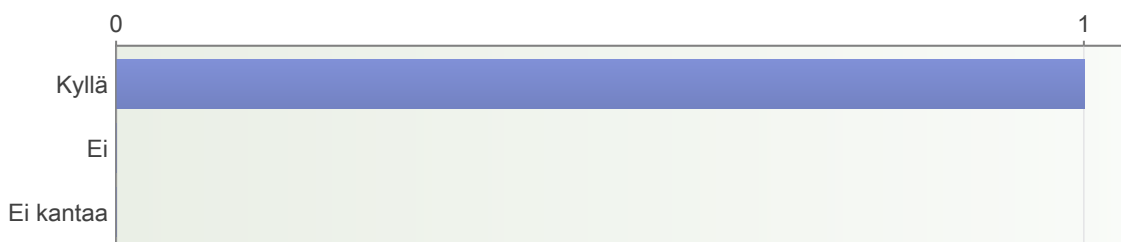
Onko raja us selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko raja us tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Yleistä

Lain selkeyden vuoksi soveltamisalaa koskevat säännökset pitää olla kootusti lain alussa. Sen jälkeen ei ole enää tarkoituksenmukaista kirjoittaa niitä erikseen palveluita koskeviin pykäliin soveltamisalaa koskevia säännöksiä. Laista tulee todella hankala ja erikoinen, jos palvelupykälissä todetaan, että tämän lain mukaisia palveluita järjestetäänkin sosiaalihuoltolain perusteella.

On ymmärrettävää ja hyväkin, että sosiaalihuoltolakia sovelletaan menettelytapasäännösten osalta tämän erityislain rinnalla. Voisi kuitenkin olla soveltajan kannalta yksinkertaisempaa, jos näitä säännöksiä avattaisiin esimerkiksi tämän soveltamisalapykälän perusteluissa kootusti. Silloin olisi mahdollista välttää erillisten säännösten lukuisia pykäläviittauksia, jotka tekevät soveltamisen vaikeaksi.

Erityislailla on erityinen merkitys vammaisille henkilöille, koska he joutuvat käyttämään palveluita hyvin pitkäaikaisesti, monet koko elämänsä ajan. Sosiaalihuoltolain perusteella tulee myöntää palveluita yhdenvertaisesti vammaisille henkilöille, kuten muillekin. Sen sijaan näyttää nykikäytännön valossa hyvin kaukaiselta ajatukselta, että sosiaalihuoltolaki yleislakina vailla vahvaa oikeutta palveluiden saamiseen, turvaisi vammaiselle henkilölle hänen tavanomaisessa elämässään tarvitsevat yksilöllisen tarpeen mukaiset välttämättömät palvelut. Siksi on täysin perustellusti päädytty säilyttämään juuri vammaisten henkilöiden avun ja tuen tarpeisiin vastaava sekä palveluiden saamisen subjektiivisena oikeutena turvaava laki. Erityislain merkitystä ei tule vesittää sillä, että jokaisen palvelun kohdalla pitää vielä erikseen harkita, pitäisikö kuitenkin soveltaa sosiaalihuoltolakia, vaikka vammaisen henkilön avun ja tuen tarve on tarpeiden arviointi- ja asiakassuunnitteluprosessissa todettu.

Selkeä soveltamisala on hyvin tärkeä myös vammaisten henkilöiden keskinäisen yhdenvertaisuuden vuoksi. Tällä uudella lailla korvataan kaksi erilaista lakia, joiden kohderyhmien tarpeet ja soveltamiskäytännöt ovat osin poikenneet hyvinkin paljon toisistaan. Vammaispalvelulaki on kirjoitettu alun perin painottaen liikuntavammaisten ja myös aistivammaisten tarpeita. Kehitysvammaisten ihmisten ja muiden sellaisten vammaisten ihmisten tarpeet, joiden toimintakyky on rajoittunut kognitiivisten ongelmien vuoksi, ovat usein paljon vaikeammin kuvattavissa ja selvitettävissä tai ennakoitavissa. Avun ja tuen tarpeet vaihtelevat hyvin paljon tilanteiden mukaan. Pienikin, hyvin helposti ratkaistavissa oleva ongelma, voi aiheuttaa toimintakyvyssä suuria vaikeuksia. Näitä pieniä ongelmia voi joinakin päivinä ilmetä useita päivän aikana tai voi mennä viikko ilman avun tarvetta. Siksi on välttämätöntä, että tämän lain soveltamisalaa ei rajata minkään palvelun osalta runsaaseen tai vain ennakolta täysin arvioitavissa ja kuvattavissa olevaan avun ja tuen tarpeeseen. Yhtä tärkeää on, että minkään palvelun saamisen edellytykseksi ei aseteta henkilön kykyä arvioida itse oma avun ja tuen tarpeensa ja kuinka siihen pitää vastata. Tämä asettaa eri tavoin vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan.

Esitetty laki toteuttaa YK:n vammaissopimuksen periaatteita. YK:n vammaissopimuksen vammaisuuden määritelmä on laaja. On hyvä, että myös tämän lain soveltamisalan perustana on laaja vammaisuuden määritelmä. Tämä pitää ottaa huomioon myös kaikissa lain yksittäisissä pykälissä ja perusteluissa. Missään tapauksessa palveluiden saamisen edellytyksenä tai palvelutarpeen arvioinnin päähuomion kohteena ei voi olla vaikeavammaisuus tai erittäin runsas ja ympärivuorokautinen avun ja tuen tarve. Se saattaisi vammaiset henkilöt keskenään eriarvoiseen asemaan. Tämä on erityisen tärkeätä ottaa huomioon, kun ollaan yhdistämässä kahta monin tavoin toisistaan poikkeavaa ja eri toimintakulttuureihin perustuvaa lakia, jotka ovat vastanneet hyvinkin erilaisiin palvelutarpeisiin.

Yhdenvertaisuuslaki mahdollistaa positiiviset erityiskohtelun. Sen tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen. Koska tosiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen pitää arvioida lopputuloksen perusteella, tällä lailla ei voida asettaa vammaisia henkilöitä eri asemaa esimerkiksi sen perusteella tarvitsevatko he paljon vai vähän palveluita tai onko heillä voimavaroja määritellä tarvitsemansa avun sisältö ja toteutustapa. Tällä lailla tulee turvata sellaiset palvelut vammaiselle henkilölle, että hän suoriutuu tavanomaisesta elämästään, kykenee päättämään asioistaan ja pääsee osallistumaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Silloin, kun harkitaan oikeutta palvelun saamiseen, avun määrällä ei tule olla suurta painoarvoa, vaan sillä toteutuuko henkilön tavoite ja lain tarkoitus. Tämän tulisi vielä selkeämmin näkyä lain perusteluista.

Muutosehdotus 2 §:ään:

2 § 1 momentti: Maakunnan on järjestettävä palveluita tämän lain perusteella (ei tässä laissa tarkoitettuja), jos henkilö tarvitsee pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä eikä hän saa muun lain nojalla etunsa mukaisia riittäviä ja sopivia palveluja. Sovellettavaa lakia harkittaessa on otettava erityisesti huomioon se, kuinka palvelut parhaiten turvaavat tämän lain tarkoituksen toteutumisen. Tämän lain rinnalla on sovellettava sosiaalihuoltolain ja sosiaalihuollon asiakaslain asiakkaan etua, asemaa ja palveluprosessia koskevia säännöksiä.

Lisäys 2 §:n 1 momentin perusteluihin:

Erytyislain tehtävänä on varmistaa, että eri tavoin vammaiset henkilöt voivat toimia tässä yhteiskunnassa yhdenvertaisesti muiden ihmisten tavoin.

Silloin, kun tämän erityislain mukaisen palvelun myöntämisedellytykset täyttyvät, on katsottava, että vammaisen henkilö ei saa etunsa mukaisia sopivia ja riittäviä palveluita muun lain nojalla. Silloin ei enää pidä harkita sosiaalihuoltolain soveltamista. Muuten erityislaki menettää merkityksensä.

Koko lakia tulee soveltaa siten, että aina harkitaan, toteuttaako päätös ja sen toimeenpanotapa parhaalla mahdollisella tavalla lain tarkoitusta. Erityisesti silloin, kun ratkaistaan, sovelletaanko yleis- vai erityislakia, on tarkkaan varmistettava, että tehdyt ratkaisut varmistavat vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden, itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden toteutumisen sekä ovat asiakkaan edun mukaisia.

Sosiaalihuoltolaissa todetaan, että jos henkilöllä on muun lain nojalla oikeus sosiaalihuollon saamiseen, on sovellettava niitä säännöksiä, jotka parhaiten toteuttavat asiakkaan etua.

Asiakkaan etua harkittaessa on otettava huomioon myös palvelun vammaiselle henkilölle aiheuttama taloudellinen rasitus. Siksi erityislakia tulee aina soveltaa, jos yleislain soveltaminen aiheuttaisi vammaiselle henkilölle palvelumaksuja tai muita kustannuksia. Vamman aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta tarvittavat palvelut tulee aina olla vammaiselle henkilölle maksuttomia. Ilman esittämiämme muutoksia on suuri riski, että vammaisen esitetyn lain perusteella saamat, mutta sosiaalihuoltolain mukaan järjestettävät palvelut tulevat hänelle maksullisiksi.

..

Muutosehdotus perusteluihin (s. 7, kappale 2, viimeinen virke):

Vammaisella lapsella ja nuorella olisi oikeus tämän lain mukaisiin palveluihin silloin, kun hänen toimintakykynsä tai kehitystasonsa poikkeaa (merkittävästi pitää poistaa) vastaavan ikäisten vammattomien lasten ja nuorten toimintakyvystä.

..

Perustelu muutosesitykselle:

On tärkeää, että lasten palveluiden saamisen edellytykset ovat selkeät ja että niitä ei aseteta liian tiukoiksi. Vaatimus merkittävästä poikkeamasta vammattomien lasten ja nuorten toimintakykyyn voi heikentää huomattavasti lasten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa apu ja tuki ja siten vakavasti vaarantaa lasten kehityksen ja mahdollisuuden osallistua ja toimia ikätovereidensa tavoin.

..

Pidämme lakiin otettua ikärajausta välttämättömänä. Vaikka vanhusten pitää myös saada tarvitsemansa palvelut, heidän palvelunsa tulee järjestää soveltaen vanhuspalvelulakia ja sosiaalihoitolakia. Vammaiset henkilöt käyttävät palveluita vuosia, vuosikymmeniä tai jopa koko ikänsä. Siksi on välttämätöntä turvata heidän yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelunsa erityislailla. Lain suppea soveltaminen suhteessa vanhusväestöön on ollut alun perinkin vammaislain tarkoitus.

KHO:n perusteluihin otetut ikärajausta koskevat ratkaisut ovat hyviä ja selkeyttävät lain tulkintaa, mikäli perusteluihin kirjoitetaan esitettyä selkeämmin, mitä ratkaisuilla halutaan sanoa. Nyt ne jäävät hyvin irrallisiksi.

3 § Määritelmät

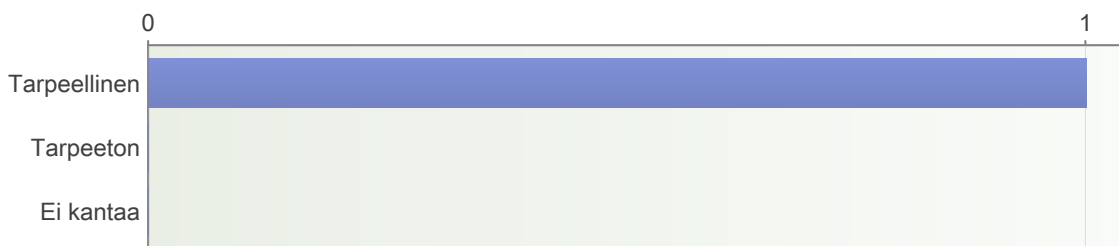
On hyvä, kun laissa käytetään laajaa avun ja tuen määritelmää siten, että se kattaa myös hoidon ja huolenpidon sekä taloudellisen tuen ja tekniset apuvälineet. Se helpottaa nykyisiä tulkintavaikeuksia.

5 ja 6 kohdan määritelmät ovat tärkeitä.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihoiton asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

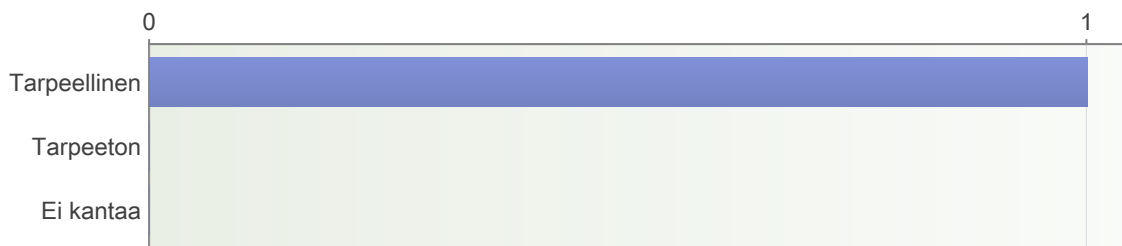
Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihoitolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoja ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotamme, että uuteen erityislakiin otetaan Valas-työryhmän esittämä palvelutarpeen arviointia ym. käsittelevä 2 luku kokonaisuudessaan. Se antaa mahdollisuuden arvioida palveluprosessia laajemmin vammaisten henkilöiden näkökulmasta ja selkeyttää lakia. Nyt ehdotettu pykäläkokonaisuus ei muodosta yhtä vahvaa kokonaisuutta. Pykälät sisältävät niin paljon viittauksia, että lain soveltaminen vaikeutuu huomattavasti. Tässä laissa viitataan sosiaalihuoltolakiin ja siitä viitataan taas johonkin toiseen lakiin. Se on lain soveltajan kannalta hankalaa. Vaikka esitämme Valas-työryhmän 2 luvun ottamista uuteen lakiin, olemme kuitenkin kommentoineet erikseen kutakin nyt tähän lakiin esitettyä pykälää.

Tämän kokonaisuuden perustelut on kirjoitettu hyvin ja perusteellisesti. Ne auttavat lain soveltajaa paljon. Siitä huolimatta vasta yhtenäinen samassa laissa oleva pykäläkokonaisuus turvaisi riittävällä tavalla sen, että prosessin merkitys käytännössä ymmärretään ja että sitä noudatetaan.

Kommentit 4 §:n sisältöön

Perusteellinen palveluiden tarpeen arviointi ja asiakassuunnittelu yhteistyössä vammaisen henkilön kanssa tarvittaessa tuettuna ovat välttämättömiä, jotta lain tarkoitus voi toteutua. Siksi 4 § on todella tärkeä. Sen pitää ehdottomasti säilyä tässä laissa.

Jotta pykälä korostaisi nimenomaisesti vammaisen henkilön omaa roolia palvelusuunnitteluprosessissa, ehdotamme pykälän momenttien muuttamista sellaiseen järjestykseen, että vammaisen henkilön oman osallistumisen tukeminen nostetaan poikkeustilanteen eli asiakaslain 9 ja 10 pykälissä todettujen tilanteiden edelle.

Pykäläehdotuksemme:

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteuttamisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön kanssa. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä, ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikaatiokeinoja. Häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteutumisessa.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä. Silloin, kun asiakas ei tuettunakaan kykene ilmaisemaan mielipidettään, sitä on selvitettävä yhdessä vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa, kuten sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä säädetään.

**

Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämistä koskeva 4 §:n 4 momentti on tärkeä, mutta sanan mielipide voisi korvata sanalla näkemys. Lapselle ja nuorelle turvattava riittävä tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen on erityisen tärkeä. 4 §:n 3 ja 4 momentit pitää liittää toisiinsa siten, että myös lapsen ja nuoren osalta 3 momentissa mainittujen asioiden pitää toteutua. Eli 4 momenttia pitää soveltaa yhdessä 3 momentin ja SHL 32 §:n kanssa.

**

Pykälä sisältää vieläkin runsaasti viittauksia. Voisi olla perusteltua jättää osa pykälistä pois laista ja avata ne perusteellisemmin perusteluissa. Joka tapauksessa lakeja on sovellettava rinnakkain, mikä pitää lain ja perusteluiden alussa todeta. Olemme ehdottaneet tätä koskevaa muutosta tämän lain 2 pykälään.

**

4 §:n perustelut on hyvin kirjoitettu ja niissä on nostettu aivan olennaisia asioita vammaisten henkilöiden osallistumisesta, osallisuudesta ja sen tukemisesta eri keinoin.

Viranomaisen neuvontavelvollisuus on myös hyvin olennainen asia, koska itsemääräämisoikeus ja osallisuus eivät koskaan voi toteutua ilman riittävää tietoa. Sitä pitää vielä perusteluissa painottaa. Asiakkaan tulee saada tietoja eri lakien mukaisista palveluista, joilla voidaan vastata hänen palvelun tarpeeseensa. Selvityksen pitää sisältää ainakin tiedot palvelujen sisällöistä ja toteuttamistavasta, niiden keskinäisistä eroista sekä niistä perittävistä asiakasmaksuista.

Selvityksen pitää sisältää myös tietoja sisällön ja toteuttamistapojen eri vaihtoehtojen vaikutuksista vammaiselle ihmiselle. Voi olla, että esimerkiksi asumiseen liittyvissä palveluissa kotiapu tai ostopalvelu tms. tapahtuu tiettyinä aikoina tai päivinä, mutta saman palvelun järjestäminen asiakassetelillä mahdollistaa asukkaalle valinnan mahdollisuuden, milloin palvelua käyttää.

Pidämme hyvänä perusteluihin lisättyä kirjausta maakunnan velvollisuudesta varmistaa vammaisen henkilön osallistumismahdollisuudet palvelujen toteuttamisen suunnitteluun ja toteuttamisen seurantaan myös silloin, kun maakunta ei itse tuota palveluita.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

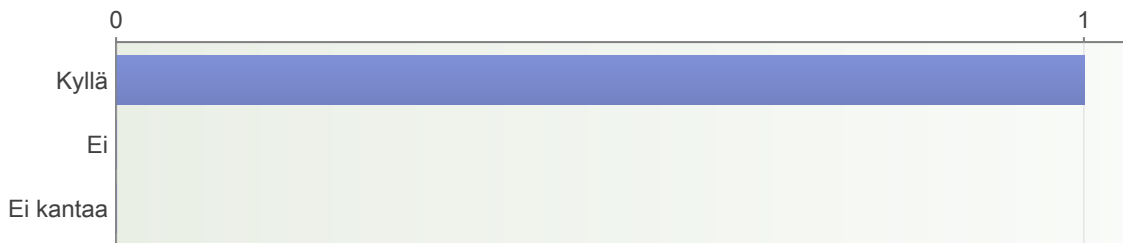
15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihoitolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihoitolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Nämä pykälät sisältävät pääasiassa vain pykäläviittaukset. Niiden merkitys vammaiselle henkilölle jää sen vuoksi kovin pieneksi. Olisi tärkeää, että koko lain kannalta olennaisimmista pykälistä säädettäisiin siten, että asiat on kirjoitettu kunnolla auki. Koko luku kärsii, kun sitä ei ole kirjoitettu tähän lakiin täydellisenä. Sinänsä kaikki nämä säännökset ovat tarpeellisia ja välttämättömiä.

Valas-työryhmän esittämät erilliset pykälät palvelutarpeen arvioinnista (5 §) ja asiakassuunnitelman tekemisestä (6 §) ovat sisällöltään laajemmat ja paremmat. Niillä pitää korvata nyt esitetyt pykälät.

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Yhteensä	3	1	0	4	1,25

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä on tärkeä ja se tulee säilyttää erityislaissa. Ehdotamme, että pykälään kirjataan velvollisuus ottaa päätöksenteossa huomioon asiakassuunnitelmaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella kirjattu vammaisen henkilön palvelutarve. Mikäli suunnitelmista poiketaan, se on perusteltava päätöksessä.

Perusteluissa olisi hyvä todeta: Päätökset tulee toimeenpanna kolmen kuukauden sisällä. Mikäli erittäin painavista ja poikkeuksellisista syistä päätöstä ei voida toimeenpanna määräajan puitteissa, tulee tehdä kielteinen päätös. Erityisesti asumiseen liittyvissä päätöksissä on väärin laittaa asiakkaita jonoon pitkiksi ajoiksi ilman minkäänlaista päätöstä. Palvelut tulee kuitenkin toteuttaa niin, ettei jonoja saa muodostua. Palvelut pitää järjestää tarpeet ennakoiden ja riittävän yksilöllisesti.

Pykälän luettavuutta haittaavat lukuisat pykäläviittaukset.

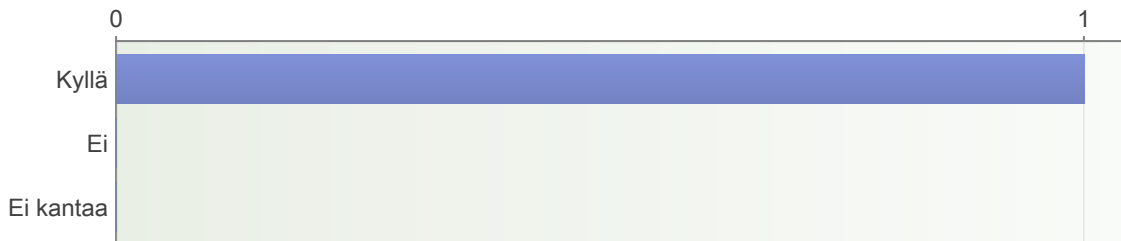
21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädetyt muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Valmennus ja tuki on erittäin tärkeä osa erityislain mukaista palvelujen kokonaisuutta. Sitä ei pidä nähdä muiden palveluiden täydentäjänä, vaan myös tärkeänä itsenäisenä palveluna. Valmennus ja tuki vastaa moniin erilaisiin palvelutarpeisiin. Valmennusta ja tukea koskevaan pykälään on koottu useita tärkeitä palveluja, joita nykyisin toteutetaan vpl:n ja kv:n eri pykälien mukaan. Uutena siihen on tuotu säännöstasolle nostettu, käytännössä jo kokeiltu YK-sopimuksen edellyttämä tuettu päätöksenteko. Koska valmennuksen ja tuen tarkoituksena on vahvistaa henkilön omia voimavaroja, se saattaa hyvinkin olennaisesti vähentää muiden palveluiden tarvetta. Valmennus ja tuki ei kuitenkaan saa muodostua muiden palveluiden saamisen esteeksi.

On välttämätöntä, että vammaisella henkilöllä on valmennukseen ja tukeen subjektiivinen oikeus. Silloin vammaiset henkilöt voivat saada yhdenvertaisen oikeuden tarvitsemiinsa yksilöllisen tarpeen mukaisiin palveluihin.

Koska vuorovaikutus ja valintojen tekeminen omassa elämässä ovat osallisuuden toteutumisen perusedellytyksiä, on välttämätöntä, että sekä kommunikaation tuesta että päätöksenteon tuesta on säännökset tässä erityislaissa, vaikka niistä myöhemmin säänneltäisiin esimerkiksi itsemääräämisoikeuslaissa. Ne turvaavat vammaiselle henkilölle vahvan oikeuden saada juuri tarvitsemansa apu ja tuki.

**

Valmennuksen ja tuen harkinnanvaraisuus silloin, kun sitä myönnetään vammaisen henkilön perheelle ja hänen läheisille henkilöille vaarantaa palvelun saannin tilanteissa, joissa se on vammaisen henkilön toiminnan kannalta täysin välttämätöntä. Esimerkiksi vammaisen lapsen saadessa puhetta tukevan tai korvaavan kommunikaatiokeinoon ja kommunikoinnin apuvälineet, on puhevammaisen lapsen kielen kehityksen ja kommunikointioikeuden kannalta välttämätöntä, että perheenjäsenet ja muut lähihenkilöt saavat mahdollisimman nopeasti kommunikaatio-ohjausta lapsen kommunikointikeinoon ja kommunikoinnin apuvälineisiin. Puhetta tukevalla ja korvaavalla kommunikointikeinolla ei ole merkitystä, jos perheenjäsenet ja lähi-ihmiset eivät osaa käyttää sitä. Oikeus saada valmennusta ja tukea merkittävässä elämänmuutostilanteissa ei kata esim. syntymästään asti puhevammaisen lapsen perheen tilannetta.

Siksi ehdotamme 3 ja 4 momentin yhdistämistä seuraavasti:

”Vammaisen henkilön perheenjäsenillä tai muilla läheisillä henkilöillä on oikeus saada valmennusta ja tukea silloin, kun se on välttämätöntä vammaisen henkilön asiakassuunnitelmassa todettuun tarpeeseen vastaamiseksi. Sen lisäksi vammaisen henkilön perheenjäsenillä tai muilla läheisillä on oikeus saada valmennusta ja tukea silloin, kun he välttämättä tarvitsevat sitä selviytyäkseen vammaisen henkilön elämään liittyvästä muutostilanteesta itse.”

**

Kysymyksen 15 osalta viittaamme siihen, mitä olemme yleisesti tämän lain soveltamisalasta todenneet. Sen lisäksi korostamme, että valmennus ja tuki on täysin eri palvelu kuin sosiaalihuoltolain sisällöltään ja toteuttamistavaltaan suppea ja määrittelemätön sosiaalinen kuntoutus. Sosiaalihuoltolain mukaista sosiaalisen kuntoutuksen pykälää ei ole kirjoitettu vammaisten henkilöiden tarpeita huomioon ottaen. Vaikka sosiaalista kuntoutusta voi pieniltä osin saada samoihin asioihin kuin valmennusta ja tukea, kokonaisuutena arvioiden palvelut ovat hyvin erilaiset. Valmennusta ja tukea voi saada sekä tavoitteellisena yleensä määräaikaisena valmennuksena että myös pitkäaikaisena tai jopa pysyvänä tukena niissä asioissa, joita ei kykene valmennuksen tuella oppimaan. Valmennusta ja tukea voidaan järjestää myös muiden palveluiden yhteydessä esimerkiksi siten, että palveluissa voidaan tietyn ajan tehostetusti harjoitella joitakin asioita ja siirtyä sitten seuraavaan haasteeseen.

**

Muutosehdotus perusteluihin s. 23

Ehdotamme seuraavan sivulla 23 olevan kappaleen poistamista:

”Valmennus ja tuki voisi joissain tilanteissa korvata henkilökohtaista apua. Tällaisia tilanteita olisivat ne tilanteet, joissa tarvittava tuki sisältää runsaasti toisen henkilön vastuulla olevaa ohjaavaa tukea ja jossa tavoitteena on toimintakyvyn parantuminen. Tällöin palvelu olisi luonteeltaan sosiaalipedagogista ohjausta. Palvelun onnistunut toteutus edellyttäisi tällöin soveltuvaa ammatillista osaamista.”

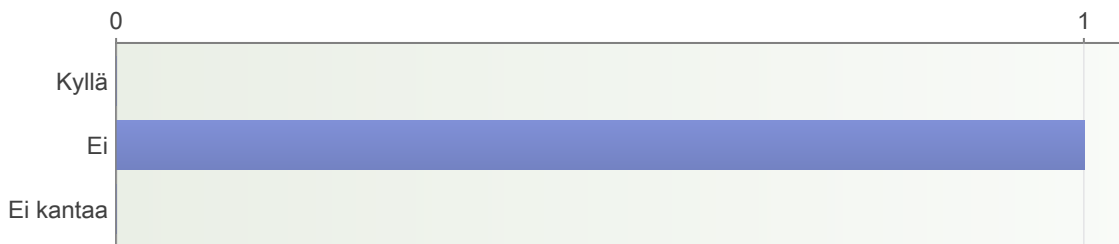
Perustelut poistoehdotukselle:

Kukin uuden lain mukainen palvelu on tärkeä sellaisenaan. Valmennusta ja tukea ei voi nähdä palveluna, jota myönnetään silloin, kun joku muu palvelu ei sovi. Lain perusajatukseen kuuluu se, että ensin kartoitetaan henkilön elämäntilanne, toiveet ja tarpeet ja sen jälkeen mietitään, minkälaisella palvelukokonaisuudella tarpeisiin voidaan parhaalla mahdollisella tavalla vastata. Jokaisen palvelun myöntämiskriteerit ovat itsenäiset ja erikseen harkittavissa. Siksi ei oikein voi sanoa, että valmennus ja tuki korvaa joissain tilanteissa henkilökohtaista apua. Molemmat palvelut ovat erittäin merkittäviä. Sinänsä valmennus ja tuki täydentää

hienolla tavalla olemassa olevien palveluiden valikoimaa.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Tukiliitto edellyttää voimavararajauksen poistamista, koska eri tavoin vammaisilla henkilöillä pitää olla yhdenvertainen oikeus saada henkilökohtaista apua.

Voimavaraedellytyksen säilyttäminen laissa on syrjivä ja tarkoittaa selvää heikennystä Valas-työryhmän esitykseen. Lain mukaan henkilökohtaista apua on oikeus saada niissä asioissa, joissa henkilö tarvitsee välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua. Koska kehitysvammaisen henkilön avun tarve johtuu yleensä juuri siitä, että hän ei ymmärryksen vammansa vuoksi kykene ilman vaikeiden asioiden selventämistä tai käytännön konkreettista opastusta ymmärtämään, ilmaisemaan ja tekemään asioita, on täysin kohtuutonta edellyttää, että henkilöllä pitäisi olla voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Voimavararajaus jättää henkilökohtaisen avun ulkopuolelle vain ne henkilöt, joilla on kognitiivisia ongelmia.

Voimavarasäännökselle ei ole tarvetta, koska henkilökohtaisen avun eri toteuttamistavat mahdollistavat avun järjestämisen juuri vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämällä tavalla. Sen lisäksi työnantajamallin rajaaminen laissa vain niille, jotka kykenevät toimimaan työnantajina ja antavat siihen suostumuksensa, toimii jo voimavararajauksen tavoin, muttei estä kokonaan henkilökohtaisen avun saamista. Myös maakunnan entistä vahvempi neuvontavelvoite turvaa kaikkien vammaisten henkilöiden mahdollisuuden käyttää henkilökohtaista apua.

Käytännössä paljon ongelmia ja turhia oikeudenkäyntejä aiheuttanut voimavarasäännös on senkin vuoksi turha, että laki tarjoaa hyvin joustavan mahdollisuuden järjestää asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut. Palvelutarpeen arvioinnissa ja palvelusuunnittelussa joka tapauksessa yhdessä asiakkaan kanssa selvitetään, mitkä palvelut parhaiten vastaavat hänen avun ja tuen tarpeisiinsa. Sosiaalityöntekijän velvollisuutena on huolehtia siitä, että henkilön palvelukokonaisuus on juuri hänelle sopiva. Siksi rajausta ei tarvita henkilökohtaisen avun pykälässä.

Voimavarasäännöksen säilyttämistä on perusteltu säästöillä. Emme ymmärrä, kuinka säästöjä voisi syntyä, koska sellaisellekin henkilölle, jolla ei olisi lain edellyttämiä voimavaroja, on turvattava jollain toisella palvelulla, kuten esimerkiksi valmennuksella ja tuella, hänen yksilöllisen tarpeensa mukaiset palvelut. Esimerkiksi Irlannissa on tutkittu, että henkilön avun ja tuen tarve lähes poikkeuksetta vähenee pitkällä aikavälillä, mikäli hän saa juuri tarvitsemansa yksilöllisen avun.

Perusteluiden sivulla 25 on todettu, että sääntelyä tarkennettaisiin ja selkeytettäisiin nykyisessä soveltamiskäytännössä esille nousseiden puutteiden, epäselvyyksien ja ongelmien ratkaisemiseksi. Voimavaraedellytys on ollut ehkä eniten epäselvyyttä aiheuttanut säännös. Ainakin kehitysvammaisten ihmisten kohdalla se on aiheuttanut suuren määrän turhia hylkääviä päätöksiä, jotka on korjattu vasta hallinto-oikeudessa tai hyvin usein noin kahden vuoden viiveellä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Voimavararajauksen poistamiseen liittyen ehdotamme seuraavia muutoksia 9 pykälään ja sitä koskeviin yksityiskohtaisiin perusteluihin:

9 §:n 2 mom.

Seuraava lause tulee kokonaan poistaa: Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vammaisella henkilöllä on voimavaroja määrillä avun sisältö ja toteutustapa.

Henkilön itsemääräämisoikeuden, valinnanvapauden ja osallisuuden näkökulmasta ei ole välttämättä merkitystä sillä, kykeneekö hän määrittelemään, mitä apua hän tarvitsee ja kuinka se tulee toteuttaa. Henkilön valinnanvapauden kannalta on merkitystä sillä, että hän pääsee toteuttamaan omia valintojaan tekemällä avustajan kanssa niitä asioita, joita hän haluaa tehdä.

Perustelut:

Perusteluiden s. 28 on poistettava vastaava voimavaraedellytystä koskeva kohta.

Sen lisäksi seuraava lause tulee poistaa: Jos avun ja avustamisen tarve perustuu pääasiassa hoivaan, hoitoon ja valvontaan, olisi siihen vastattava muulla tavoin kuin henkilökohtaisella avulla.

Tuo lause on aiheuttanut kaikkein eniten epäselvyyttä ja hylkääviä päätöksiä. Se on myös ristiriidassa lain laajan avun ja tuen määritelmän kanssa. Mikäli tuo lause jää perusteluihin, se hyvin todennäköisesti estää myös esimerkiksi hengityslaittepotilaiden tai muiden sellaisten henkilöiden mahdollisuuden saada henkilökohtaista apua, jotka tarvitsevat paljon hoidollisia toimenpiteitä arjessaan tai joita pitää jatkuvasti valvoa, että he pysyvät hengissä.

Korkein hallinto-oikeus on antanut lukuisia voimavaroja koskevia ratkaisuja, joita on otettu myös perusteluihin. Aika usein päätöksissä on keskitytty siihen, kykeneekö henkilö ilmaisemaan omaa tahtoaan. Hyvinkin vähäiset ilmaisun keinot ovat olleet korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössä riittäviä. Siksi perusteluiden sivulla 28 oleva lause: "Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään linjannut ns. voimavararajauksen tulkintaa. Avun sisällön ja toteutustavan määrittely ei korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön mukaan edellytä avun tarvitsijalta täydellistä kommunikaatiokykyä." on täysin harhaanjohtava ja se pitää poistaa. Asiaa selitetään paremmin ja tarkemmin seuraavissa lauseissa.

**

Mikäli voimavaraedellytys kuitenkin jätetään lakiin, sen olemassaoloa tulee tarkoin perustella ja kirjata selkeästi perusteluihin, että kynnys henkilökohtaisen avun myöntämiseen tulee olla erittäin alhainen. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja tulee soveltaa oikeusohjeina.

**

Muita kommentteja:

Koska vammaispalveluiden tulee olla käyttäjilleen maksuttomia, ehdotamme seuraava momentin lisäämistä 9

pykälään:

Maakunnan on korvattava henkilökohtaisen avun käyttämisestä aiheutuneet kohtuulliset kulut vammaiselle henkilölle.

Nyt maksuttomuus koskee vain työnantajamallia, mikä ei ole yhdenvertaista.

**

Perusteluiden s. 30 todetaan: Avun vähimmäismäärää ei voitasi käyttää korvaamaan asumispalveluyksikön resursseja niissä tehtävissä, jotka kuuluvat ostopalvelusopimuksen perusteella palveluntuottajan toteutettaviksi...

On oikein, että asumispalvelun tuottajan tulee vastata sille kuuluvista velvollisuuksista. Silti on huolehdittava siitä, että vammaisella henkilöllä on oikeus myös henkilökohtaiseen apuun, vaikka asumispalveluihinkin kuuluisi hyvinkin yksilöllistä apua ja tukea. Henkilökohtaisessa avussa vammaisella henkilöllä on paremmat mahdollisuudet valita, kuka toimii avustajana, mitä avustajan kanssa tehdään ja mihin aikaan apua voi saada. Yksilöllinenkään asumispalveluiden tarjoama apu ja tuki ei toteuta täysin henkilökohtaisen avun tarkoitusta.

**

Muilta osin perustelut ovat erittäin tarpeelliset, hyvät ja perusteelliset ja auttavat tulkitsemaan lakia sen tarkoituksen edellyttämällä tavalla.

Erittäin tärkeää on, että perusteluissa on todettu myös, että vähäinenkin avun tarve voi olla välttämätöntä.

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä on kirjoitettu selkeästi ja hyvin, samoin perustelut.

Alla joitakin kommentteja ja muutosehdotuksia pykälään ja perusteluihin:

Pykälä:

Esitämme, että pykälän 1 momentin loppuun lisätään seuraava lause:

Maakunnan tulee huolehtia, että maakunnassa on käytettävissä henkilökohtaisen avun kaikkia toteuttamistapoja vammaisten henkilöiden tarpeen mukaan.

**

Perustelut:

Sivulla 32 oleva 2. kappale tulee muuttaa muotoon:

Esimerkiksi asumisen tukea ja palveluja tulee täydentää henkilökohtaisella avulla (tai vastaavalla paremmin soveltuvalla palvelulla), jos ne eivät sellaisenaan riittävästi turvaa vammaisen henkilön tarvitsemia palveluja kodin ulkopuolella tai kotona silloin, kun on kysymys esimerkiksi harrastamisesta kotona.

Sivulla 32 oleva 3. kappale tulee muuttaa muotoon:

Maakunnassa tulee olla käytössä kaikki henkilökohtaisen avun toteuttamistavat, jotta voidaan varmistaa henkilökohtaisen avun toteutuminen yhdenvertaisesti eri tavoin ja erilaisissa elinympäristöissä toimiville vammaisille henkilöille. Maakunnan on varmistettava, että riittäviä työnantajamallin edellyttämiä tuki- ja muita palveluja on saatavilla ja että käytettävissä olevat asiakassetelillä ja palvelumallilla henkilökohtaista apua tuottavat palveluntuottajat pystyvät järjestämään henkilökohtaista apua siten, että henkilökohtaisen avun tarkoitus toteutuu. Tämän lisäksi maakunta voisi täydentää vammaiselle henkilölle myönnetyn henkilökohtaisen avun kokonaisuutta sosiaalihuoltolain mukaisilla kotipalveluilla tai kotihoidolla sekä omaishoidolla, jos sitä olisi pidettävä vammaisen henkilön edun mukaisena. Silloin, kun henkilökohtaisen avun kokonaisuutta toteutetaan/täydennetään muilla sosiaalipalveluilla, näiden palvelujen tulee olla asiakkaalle maksuttomia.

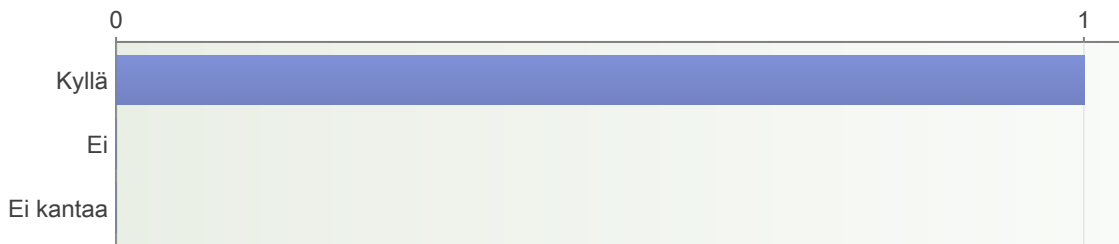
**

Perustelut muutosesitykselle:

Maakunnan on voitava tarjota palvelut siten, että laki toteutuu sellaisena kuin on tarkoitettu. Jos maakunnalla on käytettävissä vain 2 järjestämistapaa, henkilökohtainen apu voi jäädä monelta vammaiselta henkilöltä saamatta kokonaan. Työnantajamalli ei sovellu kaikille eikä siihen tarvitse suostua. Sama koskee asiakassetelimallia. Siksi on välttämätöntä, että myös palvelumalli on tarjolla. Toisille vammaisille henkilöille taas työnantajamalli tai asiakassetelimalli on ainoa toimiva vaihtoehto. Sote-uudistusta on perusteltu maakunnan leveämmillä harteilla ja paremmalla mahdollisuudella järjestää palvelut. Valinnanvapauden on toteuduttava myös vammaisten henkilöiden osalta.

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä on pääosin hyvin kirjoitettu ja selkeä.

Hiukan epäselväksi jää, voiko joku muu henkilö toimia työnantajana kuin vammainen henkilö itse ja missä tilanteissa se olisi mahdollista.

Pykälän 1 momentista olisi luettavissa, että työnantajana voisi toimia vain vammainen henkilö itse. Toisessa momentissa ei mainita nimenomaisesti vammaista henkilöä ja perusteluissa asiaa ei ole käsitelty lainkaan. Siltä osin pykälää tai ainakin perusteluja pitää täydentää.

Pääsääntönä se, että vain vammainen henkilö voi itse toimia työnantajana on hyvä. Olisi kuitenkin toivottavaa, että joissain poikkeustilanteissa myös esimerkiksi alaikäisen lapsen vanhemmat voisivat halutessaan toimia työnantajana, samoin täysi-ikäisen henkilön edunvalvoja. Nämä tilanteet voisivat olla sellaisia, että henkilökohtaisen avun saaminen muuten siitäkin huolimatta estyisi, vaikka käytettävissä tulisi lain mukaan olla kaikki henkilökohtaisen avun järjestämistavat. Joissain tilanteissa työnantajamalli voisi myös olla vammaisen henkilön ja hänen perheensä kannalta yksinkertaisempi tapa järjestää palvelu.

Lain valmisteluvaiheissa on turhankin paljon korostunut työnantajamallin mahdolliset riskit. Työnantajamalli on kuitenkin erittäin tärkeää säilyttää yhtenä vaihtoehtona. Perusteluissa korostuvat vieläkin paljon työnantajamallin riskit eivätkä ne positiiviset puolet, joita siinä on. Työnantajamallilla järjestettynä vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus toteutuu kaikkein parhaiten. Vammaisella henkilöllä on mahdollisuus itse valita työntekijä ja sopia hänen kanssaan työn tekemisen ajasta, paikasta ja tavoista muita toteuttamistapoja vapaammin. Näitä työnantajamallin hyviä puolia voisi nostaa esille perusteluissa.

Perusteluissa s. 34 on kahteenkin kertaan mainittu, että työnantajana toimivan henkilön on oltava oikeustoimikelpoinen. Ehdottaisimme sen sijaan käytettäväksi muotoilua: henkilön on kyettävä suoriutumaan työnantajalle työsopimuslain mukaan kuuluvista velvollisuuksista. YK:n vammaissopimuksen ajatuksena on, että kaikki henkilöt ovat lähtökohtaisesti oikeustoimikelpoisia ja että vammaisen henkilön tulee saada tarvitsemansa tuki oikeustoimikelpoisuutta käyttäessään.

Perusteluissa on useissa kohdin mainittu mahdolliset työnantajamallista aiheutuvat korvausvastuut. Esimerkkinä tästä on s. 34 viimeinen kappale. Perusteluissa on myös turha mainita, että viime kädessä henkilöllä on oikeus kantaa ja vastata oikeudessa mahdollisissa työsopimusta koskevissa riidoissa.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty asumisen tukea ja palveluita koskeva pykälä on huomattavasti heikompi vammaisten ihmisten kannalta kuin Valas-työryhmän esittämä säännös. Nyt esitetty säännös sisältää useita ongelmia ja aiheuttaa suuren avun ja tuen tarvisijoiden joukon putoamisen tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle.

On ongelmallista säätää tässä erityislaissa siitä, että vammaisella henkilöllä on tämän lain perusteella oikeus saada sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Tässä laissa tulisi säätää siitä, millä edellytyksellä vammaisen henkilö voi saada tämän lain mukaisia palveluita. Kuten olemme soveltamisalaa koskevissa kommentteissamme todenneet, soveltamisalapykälän tehtävänä on kertoa, koska tätä erityislakia tulee soveltaa. Soveltamisalaa koskevia rajauksia ei tule enää tehdä palvelua koskevissa pykälissä etenkin, jos ne ovat ristiriidassa lain tarkoituksen kanssa.

YK:n vammaissopimus edellyttää, että vammaisella henkilöllä on oikeus valita, missä ja kenen kanssa asuu. Tämä oikeus ei ole riittävän vahva esitetystä asumisen pykälässä. Valas-työryhmän esittämä pykälä korosti omaan asuntoon järjestettävien palveluiden ensisijaisuutta. Nyt esitetystä pykälässä tämä todetaan vasta pykälän lopuksi. Muotoilu: ”Asumisen tuki ja palvelut voidaan toteuttaa myös henkilön omaan asuntoon” johtaa helposti ajatukseen, että se on vasta toissijainen tai viimesijainen vaihtoehto. Yksityiskohtaiset perustelut on kirjoitettu huomattavasti pykälän muotoilua paremmin ja vastaavat Valas-työryhmän esittämän pykälän muotoilua. (s. 37, 4. kappale)

Kehas-ohjelma lähtee selkeästi siitä lähtökohdasta, että asunnon ja palveluiden järjestäminen on pidettävä erillään ja toteutettava erillisinä palveluina. Vammaisen henkilön on voitava asua tavallisessa asunnossa normaalilla asuinalueella siellä missä muutkin asuvat. Tätä korostavat hyvin vahvasti kaikki kansainväliset asiantuntijat. Tästä oli myös Valas-työryhmä hyvin yksimielinen. Esitetty pykälä on vastoin tätä periaatetta.

Esitetty pykälän muotoilu tarkoittaa, että vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus vain sosiaalihuoltolain mukaiseen palveluasumiseen. Tämä rikkoo täysin lain todella hyvän palveluiden kokonaisuuden. Vammaiselle henkilöllä on oltava yhdenvertainen oikeus asua valitsemassaan hänelle soveltuvassa kodissa ja saada sinne tarvitsemansa apu ja tuki. Se luo elämän perustan.

Esitetty muotoilu tarkoittaa, että sellaiset henkilöt, jotka tarvitsevat vähemmän apua, mutta se on kuitenkin välttämätöntä heidän itsenäiselle suoriutumiselleen, eivät voi saada sitä tämän erityislain perusteella. Vaikka avun ja tuen tarve on pieni, sen puuttuminen saattaa aiheuttaa todella suuria ongelmia vammaisen henkilön

elämässä. Tämä tarkoittaa huomattavaa heikennystä erityisesti niille vammaisille henkilöille, jotka ovat aiemmin saaneet asumispalvelut kehitysvammalain perusteella. On vastoin tämänkin lain tarkoitusta asettaa vammaiset henkilöt eri arvoiseen asemaan sen perusteella, minkälaisia heidän avun tarpeensa ovat. Vain niillä henkilöillä, jotka tarvitsevat runsaasti apua ja tukea olisi tämän esityksen mukaan oikeus positiiviseen erityiskohteluun, jonka tarkoituksena on saattaa vammaiset henkilöt yhdenvertaiseen asemaan.

Esityksen perusteluissa (s. 38 kappale 2) on erikseen todettu, että vain 2 momentissa tarkoitetut asumispalvelut olisivat vammaisille henkilöille maksuttomia ja vain niihin olisi subjektiivinen oikeus. Säännös on syrjivä.

Jo nyt on nähtävissä käytännössä, että kunnat pyrkivät järjestämään palvelut sosiaalihuoltolain perusteella, mikä on tarkoittanut heikennystä monien vammaisten henkilöiden tilanteeseen. Palveluiden järjestäminen sosiaalihuoltolain perusteella tarkoittaa usein myös palvelumaksuja, jotka kurjistavat vammaisten henkilöiden jo ennestään heikkoa taloudellista asemaa. Vaikutus kohdistuisi juuri niihin henkilöiden, joiden taloudellinen tilanne on tälläkin hetkellä heikoin. Vaikutusten arvioinnissa on laskettu huomattavia säästöjä sille, että kehitysvammaisten henkilöiden asumisen järjestettäisiin jatkossa sosiaalihuoltolain mukaisin palveluin, joka niiden henkilöiden asuminen, jotka ovat niin sanotun ohjatun asumisen piirissä. (tämä pitää tarkistaa). Ohjattu asuminen tarkoittaa käytännössä hyvinkin huomattavaa avun ja tuen tarvetta. On eri asia saada säästöjä siitä, että vammaiset henkilöt jatkossa saavat nykyistä paremmin yksiköllisen tarpeensa mukaiset palvelut kuin että heidät jätetään vammaispalveluiden ulkopuolelle.

Näiden asumisen sääntelyssä esitettyjen ongelmien vuoksi esitämme uutta asumisen pykälää, jonka kirjoittamisessa on otettu huomioon Valas-työryhmässä esillä olleet pykäläluonnokset.

12 § Asumisen tuki

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea silloin, kun hän välttämättä tarvitsee apua ja tukea

- 1) päivittäisissä toimissa
- 2) sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja osallisuuden toteutumisessa
- 3) kommunikaatiossa
- 4) perhe-elämässä
- 5) liikkumisessa
- 6) terveydenhuollossa ja hyvinvoinnin edistämisessä ja
- 7) muussa tavanomaisessa elämässä.

(Perusteluihin: luettelo ei ole tyhjentävä.)

Asumisen tuen sisältö, määrä ja toteuttamistapa määräytyvät palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelmassa todettujen vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden, toiveiden ja elämäntilanteen mukaan. Asumisen tuki on järjestettävä vammaisen henkilön itse valitsemaan kotiin, mikäli se on vammaisen henkilön edun mukaista.

Asumisen tuen kokonaisuus on toteutettava tämän lain mukaisilla sekä muilla tarvittavilla palveluilla siten, että kokonaisuus turvaa vammaisen henkilön osallisuuden toteutumisen ja yhdenvertaisen mahdollisuuden elää valitsemassaan kodissa ja lähiyhteisössä.”

Asumisen tuen palvelukokonaisuudesta on tarvittaessa tehtävä hoidon ja huolenpidon turvaava päätös siten kuin sosiaalihuoltolain 46 pykälässä säädetään. Asumisen tuen palvelukokonaisuuden on oltava asiakkaalle maksuton riippumatta siitä, minkä lain perusteella palvelut järjestetään.

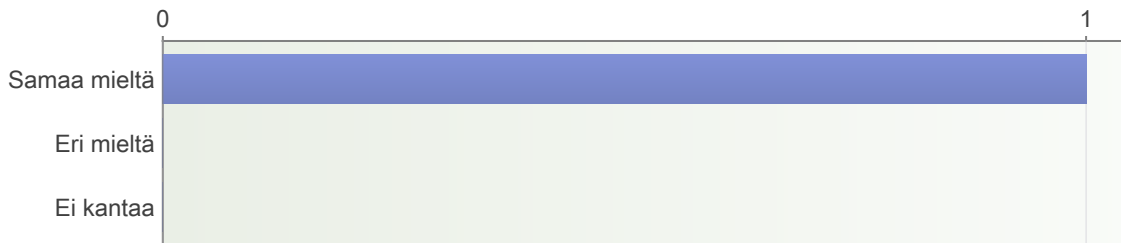
**

Tämän lisäksi esitämme Valas-työryhmän tapaan, että tällä lailla turvataan vammaisen lapsen oikeus saada

tarvitsemansa apu ja tuki molempien vanhempien luona ollessaan silloin, kun lapsen vanhemmat ovat eronneet.

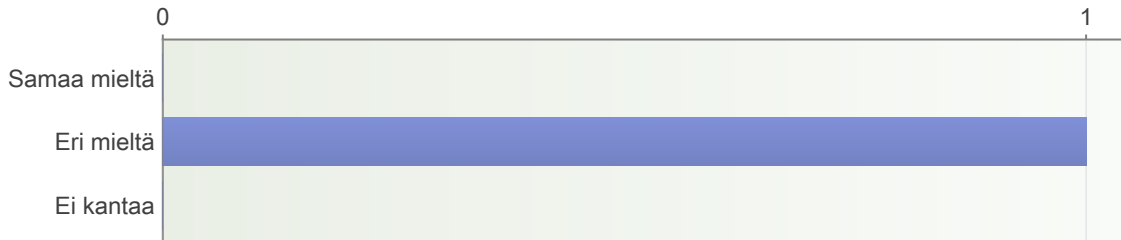
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- Ensinnäkin haluamme todeta, että lasten asumista koskevat kysymykset ovat varsin irrallisia ja ehkä harhaanjohtaviakin ja siksi kovin vaikeita vastata. Siksi haluamme selkeyden vuoksi aluksi todeta:

Vammaisen lapsen kodin ulkopuolella tapahtuva asuminen pitää aina toteuttaa vammaislainsäädännön perusteella, ellei ole selkeää lastensuojelullisen tuen tarvetta. Vammaisella lapsella on oikeus, kuten kaikilla muillakin lapsilla, lastensuojelulain mukaisiin tukitoimiin ja palveluihin, mutta vain silloin, kun niihin on lastensuojelulain mukainen tarve ja lastensuojelulain mukaiset edellytykset niiden saamiseksi täyttyvät. Lastensuojelulain sääntely on oma systemaattinen kokonaisuutensa eikä sitä pidä sekoittaa aiheettomasti ja perusteettomasti muuhun lainsäädäntöön. Sen lisäksi myös lastensuojelun asiakkaalla on oikeus vammaispalveluihin.

Vammaisen lapsen vanhemmat ovat samanlaisia vanhempia kuin kaikki muutkin vanhemmat. He haluavat vanhempina huolehtia vammaisesta lapsestaan muiden lasten tavoin. Silloin, kun lapsen avun ja tuen tarve johtuu vamman aiheuttamasta toimintarajoitteesta, vammaisella lapsella on oikeus saada vammaisten henkilöiden palveluita koskevan erityislain mukaisia palveluita omien yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Se ei tarkoita, että vanhemmat olisivat kykenemättömiä huolehtimaan lapsestaan. Myös perheelle tulee järjestää heidän tarvitsemansa palvelut. Lapsen näkemystä tulee selvittää palveluita järjestettäessä ja ottaa se lapsen edun kokonaisarviointissa huomioon. Tämän kaikki kuuluu normaaliin palvelusuunnitteluprosessiin.

Koska lapsen vanhemmat vastaavat lapsensa huolenpidosta, heitä tulee lapsen lisäksi kuulla palveluita järjestettäessä. Mitään tarvetta poiketa normaalista palvelusuunnitteluprosessista ei ole. Se, että vanhemmat eivät kykene antamaan kaikkea sitä apua ja tukea, mitä heidän lapsensa vamman vuoksi tarvitsee, ei tarkoita, että heidän lapsensa olisi sellaisen suojelun tarpeessa, mitä lastensuojelulaissa tarkoitetaan. Syitä siihen, että vanhempien mielestä lapsen on parempi asua kodin ulkopuolella, voi olla hyvin erilaisia. Tärkeintä on se, että omaan kotiin tarjotaan kaikki se apu ja tuki, mitä lapsi ja hänen perheensä tarvitsevat. Jos siitä huolimatta vanhemmat ovat sitä mieltä, että lapsi ei voi asua heidän luonaan, lapsen asuminen tulee järjestää siten, että se tukee parhaalla mahdollisella tavalla lapsen kehitystä, hyvinvointia ja mahdollisuuksia säilyttää läheiset suhteet oman perheensä kanssa.

Vammaisen lapsen ja hänen perheensä palvelut tulee järjestää joustavasti kulloisenkin elämäntilanteen mukaan. Joissain elämäntilanteissa lapsi voi viettää suurimman osan ajasta oman perheensä luona ja saada kotiin tarvitsemansa palvelut, joissain tilanteissa taas hän voi olla suuremman osan ajasta muualla esimerkiksi lyhytaikaisen huolenpidon turvin. Palveluiden tulee mukautua nopeasti perheen elämässä tapahtuviin muutoksiin.

Lapsen asumista tai paremminkin lapsen tarvitsemää palvelukokonaisuutta harkittaessa on tärkeintä huolehtia siitä, että lapsen etu toteutuu YK:n lapsen oikeuksien komitean kommenttien mukaisena sisällöllisenä oikeutena, tulkintaa ohjaavana periaatteena ja prosessuaalisena toimintaohjeena.

Näiden lähtökohtien pohjalta tulee valmistella esitettyä selkeämmät ja lapsen edun paremmin huomioon ottavat lapsen asumista koskevat säännökset ja yksityiskohtaiset perustelut.

Erillisiä huomioita pykälästä ja perusteluista:

Pykälän aluksi tulee todeta: Lapsen asuminen tulee toteuttaa ottaen ensisijaisesti huomioon lapsen etu.

Sen lisäksi yleiset asumista koskevat säännökset tulee nyt tehtyä esitystä kiinteämmin liittää myös lapsen asumista koskeviin säännöksiin. Yleiseen kaikkia koskevaan asumisen pykälään kirjattujen asioiden on toteuduttava myös lapsen osalta.

Säännöksessä ei voi todeta, kuten esitetyn pykälän 1 kohdassa:

"1) perheen kotiin tuotavat palvelut ja muu lapsen ja perheen tuki eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi."

Pykälä pitää kirjoittaa selkeyden vuoksi toisin:

"1) lapsen ja perheen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti järjestetyt kotiin annettavat palvelut eivät tee lapsen asumista kotona mahdolliseksi..."

Lapsen edun arvioinnin perusteita ja prosessia pitää tarkentaa. Pykälän 2 kohta ei ole riittävän tarkka.

Pykälä on kirjoitettava velvoittavampaan muotoon esimerkiksi:

"lapsen asuminen on toteutettava niin, että lapsella on mahdollisuus säilyttää läheinen yhteys omaan perheeseensä..."

Silloin, kun lapsi asuu muualla kuin oman perheensä kanssa, yhdessä hoidettavien lasten määrää arvioitaessa on otettava ensisijaisesti huomioon se, kuinka paljon yksilöllistä apua ja tukea lapset tarvitsevat. Se pitää kirjoittaa auki pykälään. Sen lisäksi on mahdollista todeta, että missään tilanteessa ei voida hoitaa enempää kuin seitsemää lasta yhdessä. Tämä on tärkeää, koska useat palveluntuottajatkin ovat todenneet, että 3-4 lasta on aivan maksimi.

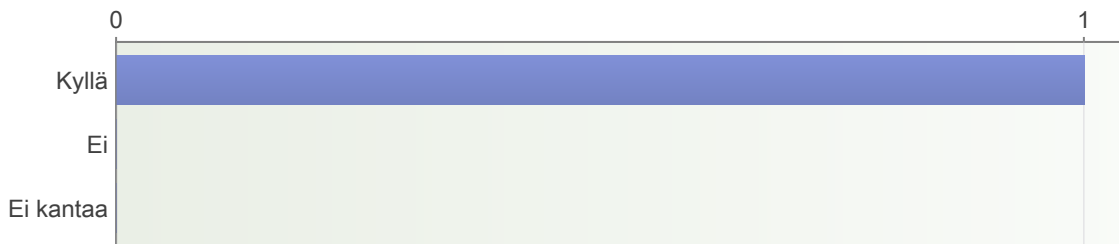
Pykäläesitykseen otettu vanhempien velvoite huolehtia lapsen elatuksesta silloin, kun lapsi asuu muualla kuin oman perheen kanssa, on monessa mielessä hankala. Se on heikennys nykykäytäntöön verrattuna. Hyvin usein lapsen palvelut ovat täysin maksuttomia sisältäen myös ylläpidon. Vanhempien elatusvastuuta koskeva velvoite on uusi myös verrattuna Valas-esitykseen. Tulkintavaikeuksia voi aiheuttaa esimerkiksi se, milloin katsotaan, että lapsi asuu muualla kuin oman perheensä kanssa. Mikäli palvelut toteutetaan joustavasti lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan, lapsen kodin ulkopuolella viettämä aika voi vaihdella paljonkin hänen kunnostaan ja elämäntilanteestaan riippuen. Kuinka maksut tällöin määräytyisivät? Silloin saattaisi helposti käydä niin, että maksut ohjaisivat palvelun järjestämistä tai vaikeuttaisivat palvelun saamista. Vaikka lapsi asuu muualla kuin perheensä luona, vanhemmat osallistuvat usein paljonkin hänen elinkustannuksiinsa erityisesti silloin, kun lapsi viettää paljon aikaa perheensä luona, mutta muulloinkin. Säännös tulee hankala ja helposti epäoikeudenmukaiseen lopputulokseen johtavana poistaa.

Pykäläesityksen perustelut on kirjoitettu siten, että ne sisältävät paljon viittauksia lastensuojelulakiin. Koska kyse on hyvin eri asiasta, jopa vanhempia syyllistävistä muotoiluista on syytä luopua. Lapsen asumisen syy muualla kuin oman perheen kanssa on aivan toinen vammaispalveluissa kuin lastensuojelussa. Siksi niitä ei tule liiaksi rinnastaa toisiinsa. Erityisesti 2 momenttia koskevat perustelut on kirjoitettu hyvin vahvasti lastensuojelun näkökulmasta. Samoin seuraava toteamus sivulla 41: "Vammaisen lapsen asumisen järjestäminen ehdotetun säännöksen mukaisesti olisi vapaaehtoinen sosiaalipalvelu..."

Omasta lapsesta luopuminen siten, että lapsi muuttaa pois kotoa, on vanhemmille suuri ja raskas ratkaisu. Siksi pykälät ja perustelut on kirjoitettava mahdollisimman hienotunteisesti vaille viittauksia siihen, että vanhemmat olisivat jollakin tavalla epäonnistuneet vanhemmuutensa toteuttamisessa.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Tukiliitto korostaa tässäkin palvelussa yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin merkitystä. Sairauden tai vamman aiheuttama toimintarajoite voi vaikuttaa hyvin eri tavalla eri henkilöiden toimintakykyyn hänen omassa asunnossaan tai toimintaympäristössään muun muassa elämäntilanteesta, elämäkokemuksesta sekä muista palveluista ja tuista riippuen.

Esitetyn säännöksen perusteluihin on hyvin kirjattu vakiintuneita ja yleisimpiä muutostöitä ja välineitä. Tekniset ratkaisut -ilmaisu on hyvä, koska se mahdollistaa myös tekniikan ja teknologian kehittymisen myötä tulevien ratkaisujen korvaamisen.

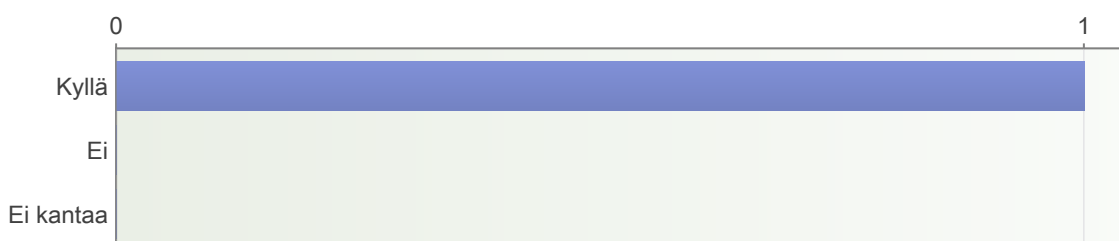
Pidämme tärkeänä perusteluihin kirjattua vammaisen henkilön oikeutta saada yksilöllisiä asunnonmuutostöitä myös asumispalveluyksiköissä sijaitseviin asuntoihin.

Jotta molemmat vanhemmat voivat erotilanteessa huolehtia vammaisesta lapsestaan, tulee molempien vakituiseen asuntoon olla oikeus saada lapsen välttämättä tarvitsemat asunnon muutostyöt ja itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavat välineet sekä muut tekniset ratkaisut. Tämän oikeuden tulee näkyä sekä pykälässä että perusteluissa, kuten Valas-työryhmäkin ehdotti.

Pidämme erittäin hyvänä perusteluiden kirjausta siitä, että esteettömän asumisen tuen järjestäminen ei edellyttäisi, että vammaisen henkilö selviytyisi tuen avulla täysin itsenäisesti.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lyhytaikainen huolenpito on välttämätön palvelu, joka turvaa vammaisen henkilön avun ja tuen saamisen niissä tilanteissa, joissa hänen huolenpidostaan yleensä vastaavat läheiset tarvitsevat hoitovastuun jakajaa. Palvelu mahdollistaa sen, että vammaiset henkilöt voivat asua omien läheistensä luona, mutta kuitenkin itsenäistyä muiden lasten ja nuorten tavoin. Se antaa myös mahdollisuuden harjoitella itsenäistymistä silloin, kun side huolenpidosta vastaaviin henkilöihin on muodostunut hyvin tiiviiksi. Palvelu mahdollistaa osaltaan myös paljon apua ja tukea tarvitsevien vammaisten henkilöiden asumisen oman perheensä kanssa.

Koska palvelun merkitys vammaisille henkilöille ja heistä huolehtiville läheisille on erittäin suuri, on ehdottoman tärkeitä, että siihen on subjektiivinen oikeus.

Pykälä on hyvin kirjoitettu. Sen on oltava joustava, jotta sen perusteella voidaan vastata hyvin monenlaisiin avun ja tuen tarpeisiin. Perusteluissa on hyvin kuvattu palvelun erilaisia sisältöjä ja toteuttamistapoja.

Ehdotamme pykälään selkeyden vuoksi pientä muutosta:

"Vammaisella henkilöllä on oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa välttämättömän huolenpitonsa ja osallisuutensa turvaamiseksi sekä huolenpidosta vastaavien henkilöiden hyvinvoinnin tukemiseksi."

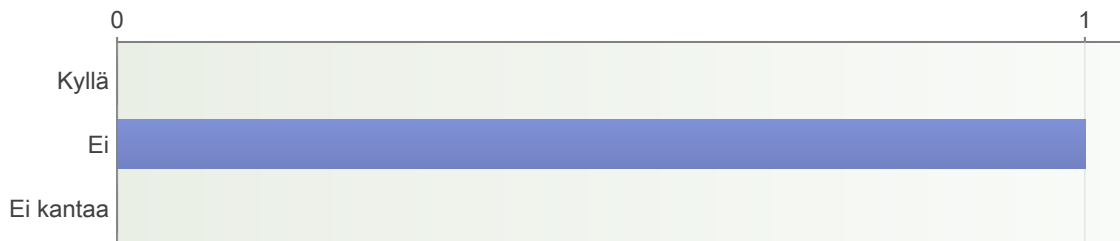
Perusteluihin voisi vielä lisätä ajatuksen, että lyhytaikainen huolenpito turvaa koko perheelle mahdollisuuden elää perheenä yhdenvertaisesti muiden perheiden kanssa ottaen huomioon kaikkien perheenjäsenten tarpeet. Se esimerkiksi mahdollistaa muiden palveluiden ohella vammaisen perheenjäsenen huolenpidosta vastuussa olevan henkilön työssä käymisen tai opiskelun ja itsestään huolehtimisen.

On tärkeää, että perusteluissa on korostettu lyhytaikaisen huolenpidon järjestämistä vammaisen henkilön ja hänen perheensä yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaan joustavasti. Siinä on tällä hetkellä vielä paljon parantamisen varaa. Juuri tuo palvelun joustavuus ja osallisuuden tukeminen erottaa lyhytaikaisen huolenpidon

selkeästi esimerkiksi kotipalvelusta, jota määrittelee tarkat säännöt siitä, mitä voi tehdä ja milloin apua voi saada.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- On tärkeää, että tässä laissa säännellään sellaisten vammaisten henkilöiden osallisuutta edistävästä toiminnasta, jotka eivät voi saada palvelua muun lain nojalla, koska työelämän ulkopuolella olevista vammaisista ihmisistä vain pieni osa voi osallistua muun lainsäädännön tällä hetkellä turvaamiin palveluihin.

Päiväaikaista toimintaa koskeva palvelu otettiin alun perin Valas-työryhmän esitykseen hyvin tiukkaan rajatulle osallistujajoukolle sen vuoksi, että samaan aikaan valmisteltiin Teos-työryhmän toimesta työllistymistä ja muita osallisuutta edistävää laajaa säädöspakettia. Koska tuo paketti ei ole toteutumassa Teos-työryhmän esittämällä tavalla, on syytä tarkastella tätä kokonaisuutta kokonaan uudesta lähtökohdasta.

Päiväaikaisen toiminnan myöntämisedellytyksiä ja perusteluissa kuvattua mahdollista osanottajajoukkoa on laajennettava, koska muuten vammaisia henkilöitä jää suuri joukko toiminnan ulkopuolelle, kun vammaispalvelulain ja kehitysvammalain päiväaikaista toimintaa koskevat säännökset kumotaan. Sosiaalihuoltolain perusteella järjestettävä sosiaalinen kuntoutus ei vastaa tähän laajaan ja usein erityistä osaamista edellyttävään tarpeeseen.

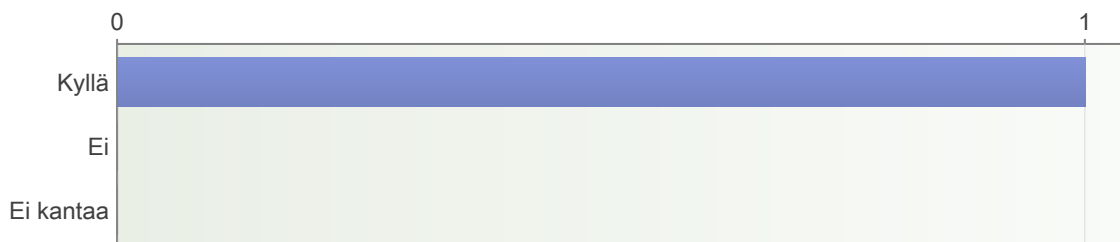
On erittäin tärkeää sisällyttää päiväaikaisen toiminnan palveluun myös matkat. Mikäli osallistuvat joutuisivat maksamaan matkat tai niiden omavastuut itse, moni joutuisi jäämään pois toiminnasta. Matkojen sisällyttäminen palveluun lisäisi myös yhdenvertaisuutta eri puolilla Suomea ja erilaisissa elinympäristöissä asuvien vammaisten ihmisten välillä.

**

Päiväaikaisen toiminnan lisäksi uuteen erityislakiin on otettava säännökset ainakin osallisuutta edistävästä työtoiminnasta ja mahdollisesti myös työllisyyttä edistävästä toiminnasta riippuen siitä, kuinka niissä muualla lainsäädännössä jatkossa säännellään. Mikäli Teos-työryhmän esitykset eivät toteudu, on selvää, että tähän lakiin tarvitaan nyt esitettyä huomattavasti laajemmat säännökset.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Olisi käytännössä helpompaa puhua vain liikkumisen tuesta. Siksi pykälän otsikosta voisi jättää sanat: ja palvelut – pois. Kyseessä olisi liikkumisen tuki- niminen palvelu. Pykälä ja perustelut ovat sisällöltään sinänsä hyvät ja kattavat. Koska yleispalvelut (ts. joukkoliikenne) ovat joka tapauksessa ensisijaiset jo lain soveltamisalapykälän mukaan, niitä ei tarvitse enää mainita tässä pykälässä erikseen. Olisi selkeämpää, jos pykälä alkaisi, kuten muutkin pykälät: Vammaisella henkilöllä on oikeus saada liikkumisen tukea silloin, kun ...

Lain soveltajan kannalta on hankalaa, että liikkumisen tuen toteuttamistapoja ei ole avattu erikseen tässä laissa erityisesti, kun sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumista tukevan palvelun toteuttamistapojen sisältö jää osin epäselväksi ja epämääräiseksi suhteessa kuljetuspalveluun. Liikkumisen tukea voisivat olla kaikki erilaiset tavat tukea joukkoliikenteen käyttöä. Mikäli joukkoliikenteen käyttäminen tuettunakaan ei onnistuisi, vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää taksia, invataksia tai vastaavaa ajoneuvoa.

Emme siis vastusta itse asiaa, vaan sen muotoilua liian vaikeaksi kokonaisuudeksi.

Pykälän 2 momenttia koskevan perustelutekstin voisi muuttaa muotoon: Arvioitaessa vammaisen henkilö oikeutta käyttää taksia, invataksia tai muuta vastaavaa ajoneuvoa tulee ottaa huomioon vammaisen henkilön yksilöllinen toimintakyky ja tarpeet sekä oma näkemys.

Perusteluiden s. 49 liikkumisen vaikeuksia koskevaan luetteloon olisi hyvä lisätä ymmärtämisen vaikeus, koska käytännössä sitä ei ole aina katsottu sellaiseksi ongelmaksi, joka oikeuttaa kuljetuspalveluiden saamiseen. Perusteluissa on hyvin todettu, kuinka laaja-alaisesta asiasta esteettömyydessä on kysymys. Käytännössä on kuitenkin niin, että ainoa mahdollisuus käyttää joukkoliikennettä, saattaa olla toisen ihmisen tuki. Ilman sitä joukkoliikennettä on vaikea saada esteettömäksi tai saavutettavaksi.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä ja perustelut on hyvin kirjoitettu ja niissä on nostettu esille monia sellaisia asioita, jotka ovat käytännössä tulleet vastaan.

Perusteluissa voisi vielä mainita, että matkan toiminnallista tarkoitusta arvioitaessa tulee ottaa huomioon vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet, kuten mahdollisuus pitää yhteyttä sukulaisiin ja ystäviin. Tämä on tärkeää siksi, että korkein hallinto-oikeus on katsonut, ettei kuljetuspalveluita tarvitse myöntää toisella paikkakunnalla asuvan lähisukulaisen tapaamiseen.

Perusteluihin voisi tehdä pari pientä lisäystä:

s. 51 ensimmäinen kokonaisen kappaleen viimeinen virke: Harrastusluonteinen opiskelu ei oikeuttaisi opiskeluun liittyvien liikkumista tukevien palvelujen saamiseen, ellei voida näyttää, että tällainen opiskelu parantaa henkilön mahdollisuuksia työllistyä tai saada ammattiin johtava opiskelupaikka.

s. 51 neljännen kokonaisen kappaleen viimeinen virke:

Henkilön toimintarajoitteesta johtuva avun ja tuen tarve ennen ja jälkeen matkan taikka sen aikana voi myös olla este matkojen yhdistelylle, samoin henkilön vamman tai sairauden aiheuttama vaara tai vaikeus olla samassa tilassa muiden henkilöiden kanssa tai sietää esimerkiksi melua.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Ainakin yksityiskohtaisiin perusteluihin olisi hyvä lisätä myös edellytyksiä sille, milloin 1 momentin mukaisten välineiden hankkimista tulee tukea. Esimerkkinä mahdollisuus harrastaa yhdessä perheen tai ystävien kanssa, henkilön liikkumisen mahdollistaminen muuallakin kuin asfaltoiduilla teillä kuten esimerkiksi luonnossa, sellaisten kokemusten saaminen, jotka eivät muuten olisi mahdollisia, lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä vammaisen henkilön omien voimavarojen käyttöön saaminen. Välineen tai teknisen ratkaisun avulla henkilö pääsee tekemään asioita, jotka häneltä jäisi muuten tekemättä.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Vastaajien määrä: 1

- On erittäin tärkeää, että muutoksenhakuoikeus korkeimpaan hallinto-oikeuteen asti säilyy niiden palveluiden osalta, joihin on subjektiivinen oikeus.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Tämän esityksen perusteella on mahdollista saada toimiva ja vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin vastaava palvelukokonaisuus. Jotta tuo mahdollisuus ei vesittyisi, soveltamisalapykälää ja perusteluita on korjattava esittämällämme tavalla. Sen lisäksi vammaisuuden perusteella myönnettävien palveluiden on säilyttävä kokonaisuudessaan maksuttomina, jotta vammaiset henkilöt voivat päästä yhdenvertaiseen asemaan sekä keskenään että suhteessa meihin muihin.